

הכנסת מרכז המחקר והמידע

כ"א אייר תשע"ח
6 במאי 2018

לכבוד
חבר הכנסת איציק שמולי
כאן

שלום רב,

הנדון: סקר בנושא הוצאות כלכליות של חיילים בשירות סדיר

בהמשך לפנייתך למרכז המחקר והמידע של הכנסת, בבקשה לערוך סקר בנושא הוצאותיהם הכלכליות של חיילי צה"ל במהלך שירותם הסדיר, מצ"ב ממצאיו של סקר שנערך על-ידי חברת "דיאלוג" בהתאם לשאלון שחיבר מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ומצורף כנספח.

הסקר הוא סקר אינטרנטי¹ בשפה העברית בלבד, שנערך בקרב 650 חיילים וחיילות בשירות הסדיר, לא כולל חיילים בודדים או בעלי משפחות. מועד התשאול הוא: 6-22 בפברואר 2018. אנו מעבירים לידך את תוצאות הסקר ועיבודו כפי שהועברו אלינו על-ידי חברת "דיאלוג".

יש לציין כי לצד העלאת דמי הקיום לחיילים והתאמת ציוד לחימה אישי, החל מיולי 2017 ואילך מועמדים לשירות הביטחון מקבלים את "כרטיס הכוכבים" של צה"ל לרכישת ציוד אישי, חורך וספורט.²

14 ימים לפני תאריך הגיוס, מקבל המתגייס את הזכאות ל"כרטיס הכוכבים" באמצעותה יוכל לרכוש ציוד ברשתות השיווק H&O ו"המשביר לצרכן". צה"ל מפרסם רשימת פריטים שהוא ממליץ למתגייסים לרכוש במסגרת ה"כוכבים", וזאת לדבריו כיוון שהם לא יינתנו בבקו"ם. הפריטים המומלצים הם: גופיות "טישרט" בצבע לבן או ירוק - 4 יחידות; גרביים - 5 יחידות (מומלץ 3 אנטי בקטריאליים); מגבת ותחתונים.³

לוחמים ותומכי לחימה יקבלו כוכבים נוספים חודש לאחר הגיוס וכן בתום השנה הראשונה. על-פי אתר האינטרנט של צה"ל, בסוף שנת 2016 החלה עבודה מקיפה, שמטרתה שיפור המענה השלם, האחוד והמותאם לחייל הלוחם ולחיילת הלוחמת בתחום הציוד האישי וציוד הלחימה. התוכנית כוללת התאמת ציוד לצרכי המערך הלוחם באיכות משופרת ובכמות ראויה. על-פי אתר האינטרנט של צה"ל, החלטת צה"ל להשקיע משאבים רבים בפרויקט הגיעה מתוך כוונה והבנה של הצורך בקפיצת מדרגה בשיפור המענה לחייל, שיפור איכות הציוד והתאמתו לצורך של כל אחת

¹ תשאול אינטרנט בקרב חיילים שנרשמו לפנאל אינטרנטי, החיילים קיבלו מייל או לינק באמצעות מסרון והתבקשו להשיב על השאלון.

² אתר האינטרנט של צה"ל, כרטיס הכוכבים: [כל מה שצריך לדעת על הכרטיס לרכישת ציוד אישי](#), תאריך כניסה: 1 במאי 2018.

³ אתר האינטרנט של צה"ל, כרטיס הכוכבים: [כל מה שצריך לדעת על הכרטיס לרכישת ציוד אישי](#), תאריך כניסה: 6 במאי 2018.

מהאוכלוסיות הלוחמות, בניית אמון מול החייל הלוחם וביטול "מחויבות ההורים" לרכישת הציוד של החייל וביטול תופעת התרומות.⁴

הפריטים שצה"ל ממליץ ללוחמים ולתומכי לחימה לרכוש במסגרת הכוכבים, הם: נעלי ספורט (לוחמים בלבד); גרביים אנטי בקטריאליים; גופיות "טישרט" (זית); מכנס וגופיה תרמית (לוחם - 3 סטים ותומך לחימה - 2 סטים); מגבת והלבשה תחתונה (תחתונים, חזיות, גופיות ספורט, גרביונים).⁵

להלן גובה הזכאות לכוכבים:⁶

ותק בשירות	לוחם	תומך לחימה	חייל כללי
טרם גויס	215	215	215
לאחר חודש	845	335	
לאחר שנה	485	145	
סה"כ כוכבים	1,515 כוכבים	695 כוכבים	215 כוכבים
שווי בשקלים (הנחה של 25%)	2,020 ש"ח	927 ₪	287 ש"ח

הסקר שנערך לבקשתך עוסק לצד היקף ההוצאה על מוצרים שניתן לרכוש במסגרת "תכנית הכוכבים" גם בטווח רחב יותר של הוצאות חיילים במהלך השירות, ובתוך כך על מוצרי חשמל, מזון, חבילת תקשורת, ביטוחי בריאות, קבלת סיוע כספי מההורים וממקורות אחרים ועוד. הסקר לא עסק בשאלה האם "תכנית הכוכבים" מסייעת לחיילים ואם לאו, אלא כאמור התמקד בהערכת היקף כלל ההוצאות של חיילים במהלך השירות תוך ניסיון להבחין בין הוצאות מחויבות בשל אי-קבלה או אי-קבלה מספקת של ציוד לבין הוצאות מתוך רצון לשפר את הציוד שניתן להם או להוסיף עליו.

בכבוד רב,
אוריאנה אלמסי
ראש תחום (מחקר ומידע)

אישור: שלי לוי, ראשת צוות

⁴ אתר האינטרנט של צה"ל, [מהפכת ציוד הלחימה האישי](#), כניסה: 6 במאי 2018.

⁵ אתר האינטרנט של צה"ל, [כרטיס הכוכבים: כל מה שצריך לדעת על הכרטיס לרכישת ציוד אישי](#), תאריך כניסה: 6 במאי 2018.

⁶ [שם](#).

הוצאות כלכליות של חיילים בשירות סדיר - ממצאי סקר בקרב חיילים

בהזמנת

מרכז המחקר והמידע
של הכנסת

אפריל 2018

תוכן עניינים

1. רקע ומטרות.....4

5.....	מתודולוגיה	2.
6.....	תמצית הממצאים	.3
9.....	ממצאים	.4
9.....	פרופיל החיילים שנדגמו	4.1.
9.....	התפלגות החיילים שנדגמו בסקר לפי סוג השירות	4.1.1.
10.....	התפלגות החיילים שנדגמו בסקר לפי דרגה	4.1.2.
11.....	תדירות הגעה הביתה	4.1.3.
12.....	אופן ההגעה לבסיס	4.1.4.
13.....	מוצרים שהצבא מספק ומוצרים שהחיילים קונים	4.2.
15.....	ניתוח לפי איפיון סוג השירות	4.2.1.
17.....	היקף ההוצאה עבור קטגוריות שונות	4.3.
18.....	רכישת מוצרי חשמל והיקף ההוצאה	4.4.
21.....	אוכל	4.5
21.....	אילו ארוחות אוכלים בצבא	4.5.1.
22.....	הרגלי קניית ארוחות	4.5.2.
23.....	מוצרי מזון או ארוחות מהבית	4.5.3.
24.....	סיבות לקניית מוצרי מזון או ארוחות מהבית	4.5.4.
25.....	חבילת תקשורת	4.6.
26.....	ביטוח בריאות	4.7.
27.....	מוצרים ושירותים שעל הצבא לספק	4.8.
28.....	עבודה בשכר	4.9.
29.....	משיכת יתר בחשבון הבנק	4.10.
30.....	סיוע כספי	4.11.
30.....	סיוע כספי מההורים	4.11.1.
31.....	סיוע כספי להורים	4.11.2.
31.....	סיוע כספי מעמותות	4.11.3.
32.....	נספח 1 שאלון	4.12.

1. רקע ומטרות

מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש להעריך את היקף ההוצאות הכלכליות של חיילים בשירות סדיר. במסגרת התהליך נבחן היקף כלל ההוצאות של החיילים, ונעשתה הבחנה בין

הוצאות מחויבות בשל אי-קבלה או אי-קבלה מספקת של ציוד **לבין** הוצאות מרצון החיילים לשפר את הציוד הניתן להם.
לשם ביצוע ההערכה, בוצע סקר בקרב חיילים בשירות סדיר על פי המאפיינים שמפורטים בפרק המתודולוגיה.

2. מתודולוגיה

לשם ביצוע הערכת הוצאות החיילים בוצע סקר על פי המאפיינים הבאים :

- **גודל המדגם** - 650 חיילים וחיילות בשירות סדיר, המשרתים בתפקידים שונים (עורף, תומכי לחימה וקרבי) מאזורים שונים בארץ (לא כולל חיילים בודדים או בעלי משפחות).
- **אופן התשאול** – תשאול אינטרנטי, בקרב חיילים שנרשמו לפאנל האינטרנטי. החיילים קיבלו מייל או לינק באמצעות מסרון והתבקשו להשיב על השאלון.
- **מועד התשאול** - איסוף הנתונים בוצע בתאריכים 22/2-6/2-2018.
- **שפת התשאול** - הסקרים נערכו בשפה העברית.
- **טעות הדגימה** - 3.8% ברמת מובהקות של 95%.

3. תמצית הממצאים

סיכום

- במהלך שירותם הצבאי רוכשים מרבית החיילים מוצרי צריכה רבים וכן מוצרי מזון/ארוחות, למרות שחלקם מסופקים ע"י הצבא.
- 73% מהחיילים רוכשים מעל 10 פריטים (מאלו שנבדקו בסקר).
- בממוצע מוציא חייל בשנות שירותו הצבאי: כ-3,000 ₪ עבור מוצרי צריכה שונים ובנוסף 37 ₪ ביום עבור רכישת מוצרי מזון או ארוחות.
- בנוסף, 38% מהחיילים רוכשים לפחות מוצר חשמל אחד (מיקרוגל/טוסטר/מפזר חום/תנור/ מאוורר/קומקום חשמלי).
- קיימת שונות בין החיילים עפ"י אופי השירות, חיילים בשירות קרבי או תומכי לחימה רוכשים יותר פריטים כמו כן משלמים יותר כסף עבור פריטים אלו.
- כרבע מהחיילים עובדים, בנוסף לשירותם הצבאי.
- מרבית החיילים אינם נמצאים במשיכת יתר, עם זאת, אלה שכן נמצאים במשיכת יתר, גודל משיכת היתר הממוצעת הינו 2,284 ₪.
- מרבית החיילים מקבלים סיוע כספי מהוריהם של כ-430 ₪ בממוצע בחודש.

מוצרים שהצבא מספק

- מרבית החיילים ציינו כי הצבא מספק עבורם: נעליים צבאיות, מעיל, גרביים, מגבת רחצה, גופיות קצרות ומוצרי ניקיון למגורים (צוינו ע"י 65% מהחיילים ומעלה).
- 30%-57% מהחיילים ציינו כי הצבא מספק עבורם: מוצרי ניקיון לנשק, מוצרי היגיינה נשית, משחת נעליים, מוצרי רחצה, חם צוואר, מכנסי ספורט וגופיה ארוכה.
- שאר המוצרים שנבדקו: גופיה טרמית, נעלי ספורט, פנס/אולר/מצפן, גטקס, שמיכות ומצעים צוינו בשיעורים נמוכים (29% ומטה).

מוצרים שהחיילים רוכשים

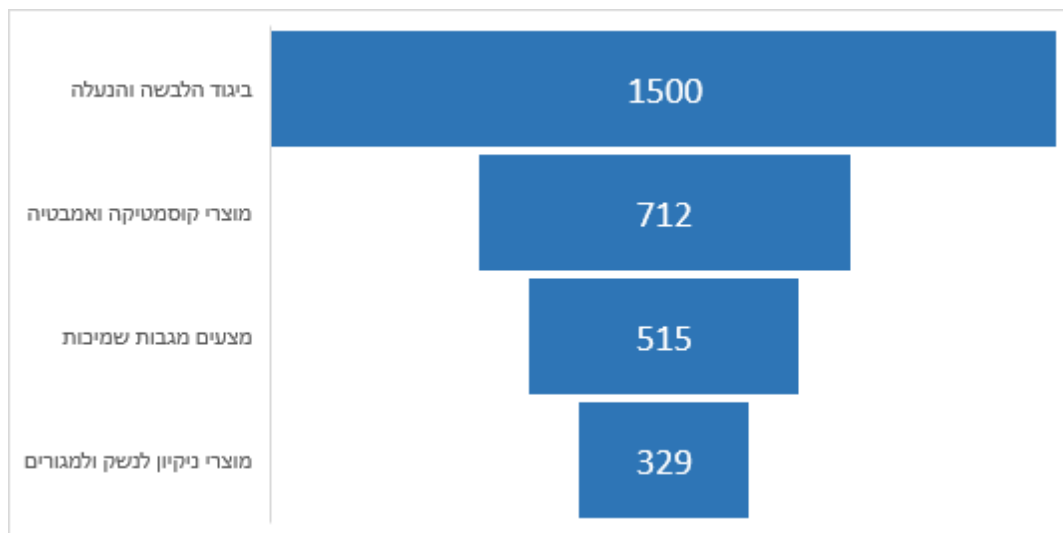
- מבין המוצרים שנבדקו, קיימים מוצרים שנקנים ע"י החיילים למרות שמסופקים ע"י הצבא עבור רוב החיילים, ואלו המוצרים: גרביים, מגבת רחצה וגופיות קצרות.
- מוצרים נוספים שנרכשים בשיעורים גבוהים ע"י החיילים למרות שמסופקים ע"י הצבא באופן חלקי או פחות: חם צוואר, מכנסי ספורט, גופיות ארוכות וטרמיות, נעלי ספורט, גטקס, מוצרי רחצה והיגיינה נשית, משחת נעליים, מצעים ושמיכות ופנס/אולר/מצפן.

מוצרים שעל הצבא לספק

- 28% מהחיילים ציינו מוצרים הקשורים לביגוד והנעלה : ביגוד טרמי, בגדי ספורט, נעליים, גרביים, גופיות ארוכות.
- 24% מהחיילים ציינו מוצרי טואלטיקה ובהם מוצרי היגיינה לנשים, מוצרי רחצה, נייר טואלט, מגבונים ועוד.
- 18% ציינו מוצרי מזון : אוכל בריא, אוכל לצמחוניים, אלרגניים ולטבעוניים.
- מוצרים נוספים שצוינו: שירותי רפואה 15% מהחיילים, וגלח"צ (גילוח צחצוח) 10% מהחיילים.

היקפי הוצאה

- חייל מוציא בממוצע בשנות שירותו כ 3,000 ₪ עבור מוצרים שונים לפי החלוקה הבאה :

- חיילים קרביים מוצאים יותר עבור כל קבוצת מוצרים ובממוצע בכל שנות שירותם מוציאים : 5,900 ₪ בהשוואה ל-1,700 ₪ בקרב חיילים המשרתים בתפקיד עורפי.
- בנוסף נבדק שיעור רכישת מוצרי חשמל שונים ונמצא כי :
  - כרבע מהחיילים רוכשים קומקום חשמלי במחיר ממוצע של 93 ₪
  - 15% מהחיילים רוכשים מאוורר במחיר ממוצע של 138 ₪.
  - 13% מהחיילים רוכשים מפזר חום/תנור חימום במחיר ממוצע של 140 ₪.
  - 15% מהחיילים רוכשים טוסטר במחיר ממוצע של 110 ₪.
  - 6% מהחיילים רוכשים מיקרוגל במחיר ממוצע של 240 ₪..

אוכל

- 90% מהחיילים אוכלים ארוחה כלשהיא בצבא.
- בעיקר אוכלים ארוחות צהריים (86% מהחיילים).
- ארוחות בוקר וערב אוכלים 45% - 53% מהחיילים בהתאמה.
- מרבית החיילים קונים מוצרי מזון או ארוחות במקום או בנוסף למה שיש בצבא ובממוצע מוצאים 37 ש"ח ביום על ארוחות.
- 92% מהחיילים מביאים מוצרי מזון או ארוחות מהבית בתדירות כלשהיא. 66% מהחיילים נוהגים להביא מוצרי מזון או ארוחות מהבית לצבא בתדירות גבוהה.
- חיילים המשרתים בשירות קרבי מביאים מזון לצבא בתדירות גבוהה יותר מאשר חיילים המשרתים בתפקידים עורפיים.
- הסיבה העיקרית להבאת מוצרי מזון הינה **טעם**, האוכל בצבא נתפס ע"י יותר ממחצית החיילים כלא טעים. סיבות נוספות הן: לא משובע (19%), לא בריא (18%), לא מגוון (13%), לא נקי/הגייני (11%), 15% ציינו כי מביאים נשנושים ואוכל בין הארוחות.

נושאים נוספים: עבודה בשכר, משיכת יתר וסיוע כספי

- רבע מהחיילים שרואיינו ציינו כי הם עובדים בשכר מעבר לשירותם הצבאי, ושיעור זהה ציינו כי בחשבונם יש משיכת יתר, בשיעור ממוצע של 2,284 ש"ח.
- כמעט ולא צוינו חיילים שהוצא נגדם צו הוצאה לפועל.
- 60% מהחיילים מקבלים סיוע כספי מהוריהם, ובממוצע 430 ש"ח בחודש. מנגד, כרבע מהחיילים ציינו כי הם עוזרים כלכלית להוריהם, ובממוצע גובה הסיוע עומד על 929 ש"ח בחודש. 4% בלבד מהחיילים ציינו כי הם מקבלים סיוע כספי מעמותה כלשהי, שני שליש מהם מקבלים סיוע פעם בחודש ושליש מקבלים סיוע חד פעמי.

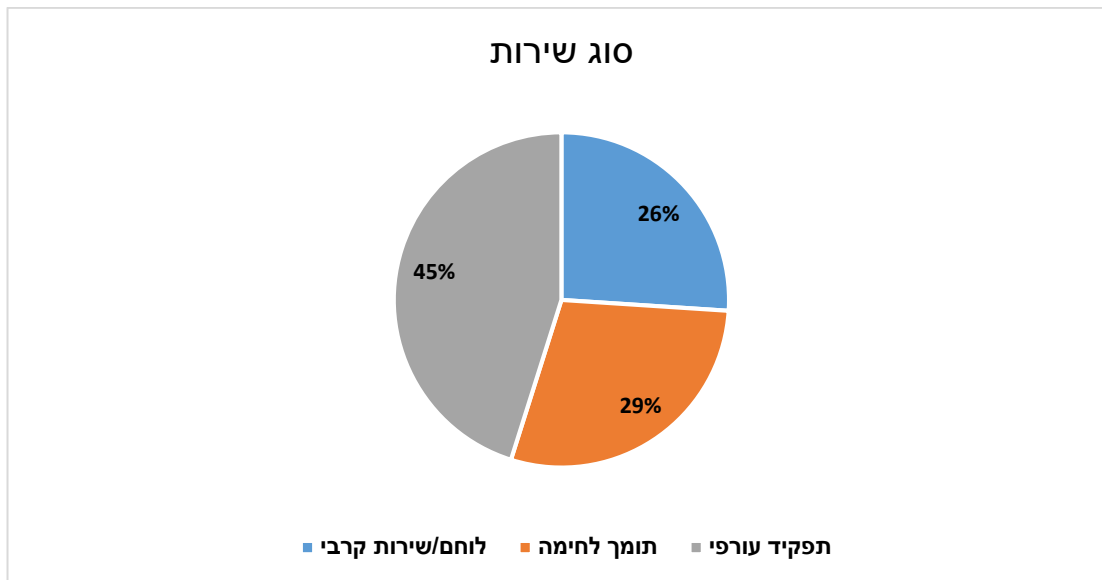

4. ממצאים

4.1. פרופיל החיילים שנדגמו

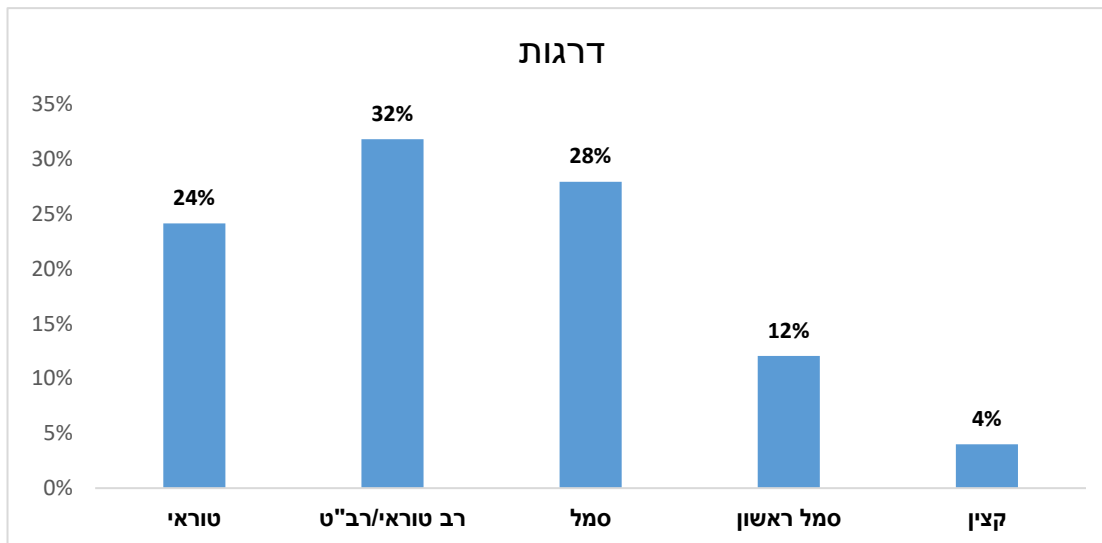
בסקר נדגמו 650 חיילים, מתוכם 55% חיילים ו-45% חיילות בשירות סדיר, בדרגות שונות המתגוררים בכל רחבי הארץ.
 44% מהנשאלים בסקר משרתים בבסיסים פתוחים ו-56% בבסיסים סגורים.

4.1.1. התפלגות החיילים שנדגמו בסקר לפי סוג השירות

כמעט מחצית מהחיילים שהשיבו על השאלון היו בתפקידי עורף, כמעט 30% תומכי לחימה וכרבע לוחמים או משרתים בשירות קרבי.

4.1.2. התפלגות החיילים שנדגמו בסקר לפי זרעה

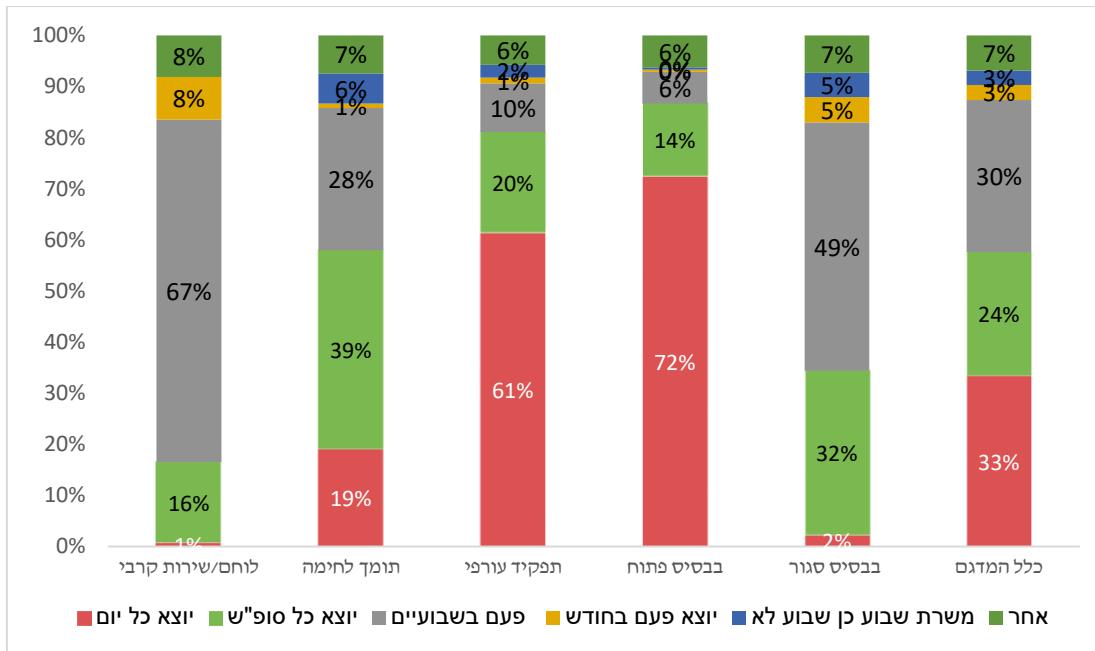

מיעוט מהחיילים שהשיבו על השאלון היו קצינים (4%) ורובם המכריע בדרגות טוראי ועד סמל (84%).

4.1.3. תדירות הגעה הביתה

כלל המרואיינים נשאלו: "באיזו תדירות אתה יוצא הביתה מהבסיס בו אתה משרת?". כשליש מהחיילים שנדגמו בסקר יוצאים כל יום הביתה, וכשני-שלישי לנים בבסיס באופן קבוע. מבין החיילים שלנים בבסיס - 24% יוצאים כל סופ"ש הביתה וכ-30% פעם בשבועיים. להלן התפלגות התשובות על פני שני משתנים: אופי התפקיד וסוג הבסיס.

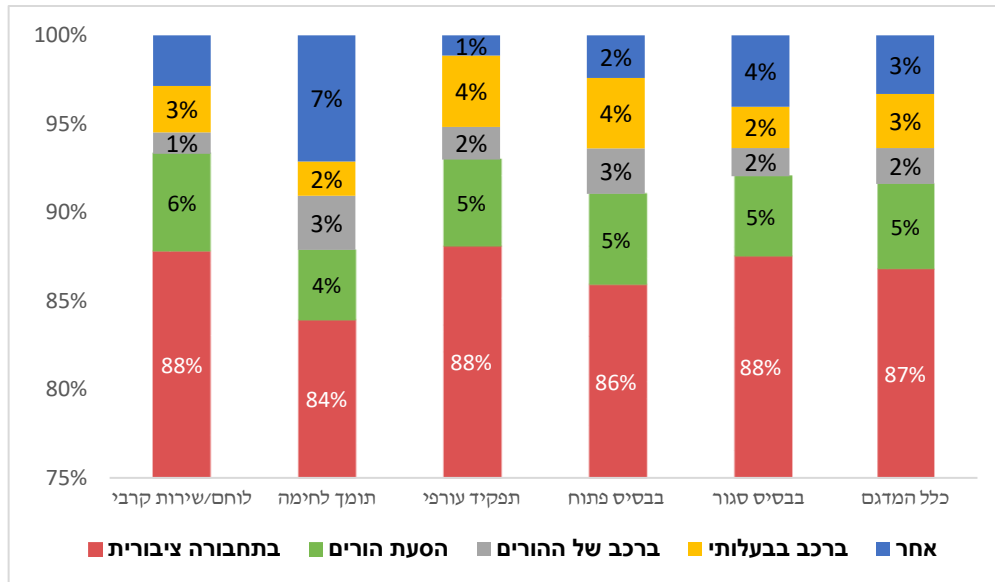
תדירות הגעה הביתה

תדירות היציאה הביתה משתנה בהתאם לאופי התפקיד וסוג הבסיס בו משרתים. מרבית הלוחמים (67%) מגיעים פעם בשבועיים הביתה. בקרב תומכי הלחימה 28% מגיעים הביתה פעם בשבועיים ו-39% מתומכי הלחימה יוצאים הביתה כל סוף שבוע 61% מהחיילים בעלי תפקיד עורפי שנדגמו בסקר מגיעים כל יום הביתה.

4.1.4. אופן ההגעה לבסיס

כלל המרואיינים נשאלו: "כיצד אתה מגיע לבסיס או לנקודת האיסוף לבסיס?"

מרבית החיילים (87%) מגיעים לבסיס בתחבורה ציבורית.

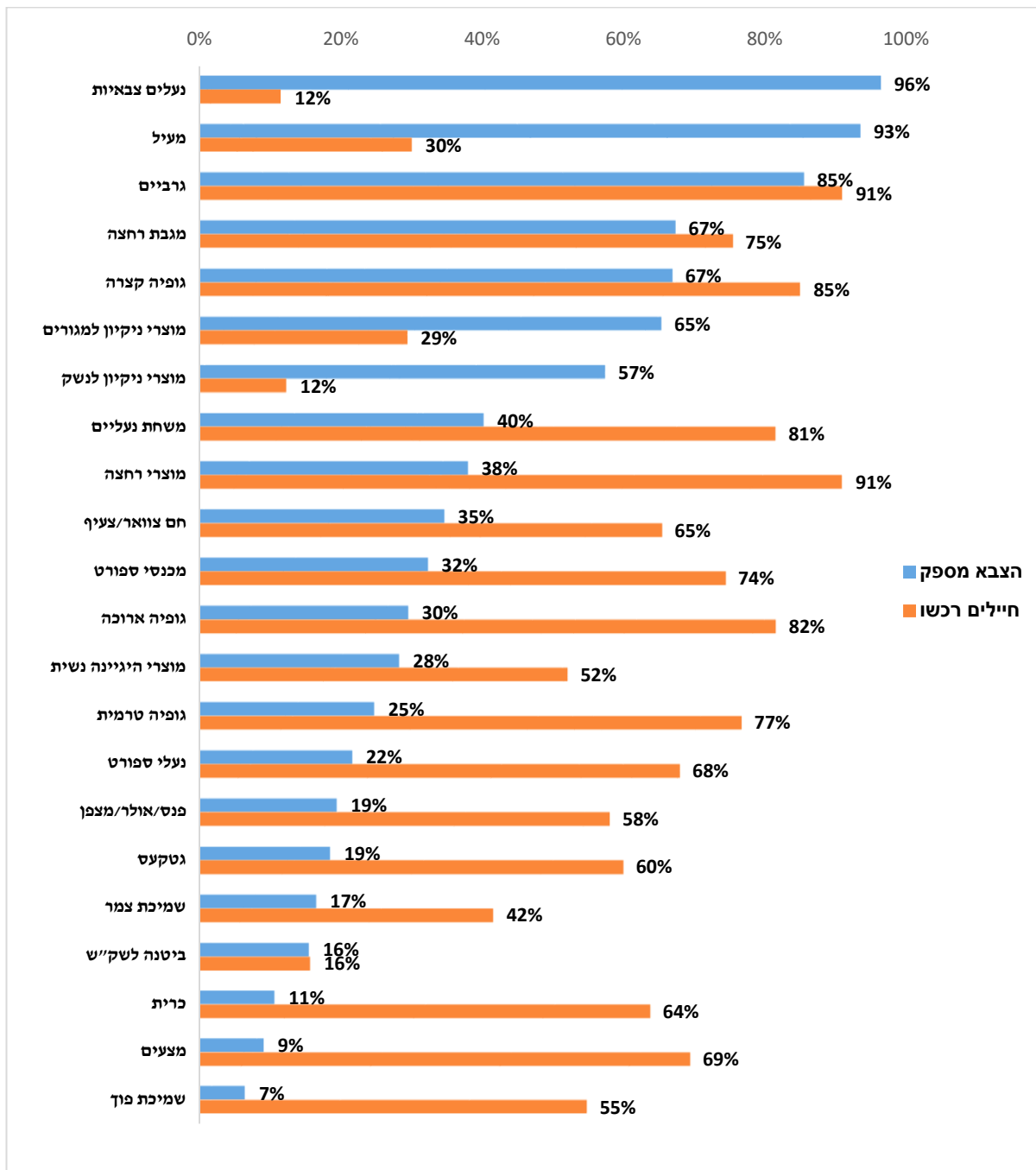
אין הבדל בנתון זה בחיתוך על לפי אופי השירות או סוג הבסיס בו משרתים.

5% מהחיילים מגיעים באמצעות ההסעה של ההורים, 5% נוספים מגיעים ברכב בבעלותם או בבעלות ההורים.

4.2. מוצרים שהצבא מספק ומוצרים שהחיילים קונים

בשלב ראשון נשאלו החיילים: "האם הצבא סיפק לך מוצר זה (גם אם אינך משתמש במוצר וסופק לך ע"י הצבא)?"

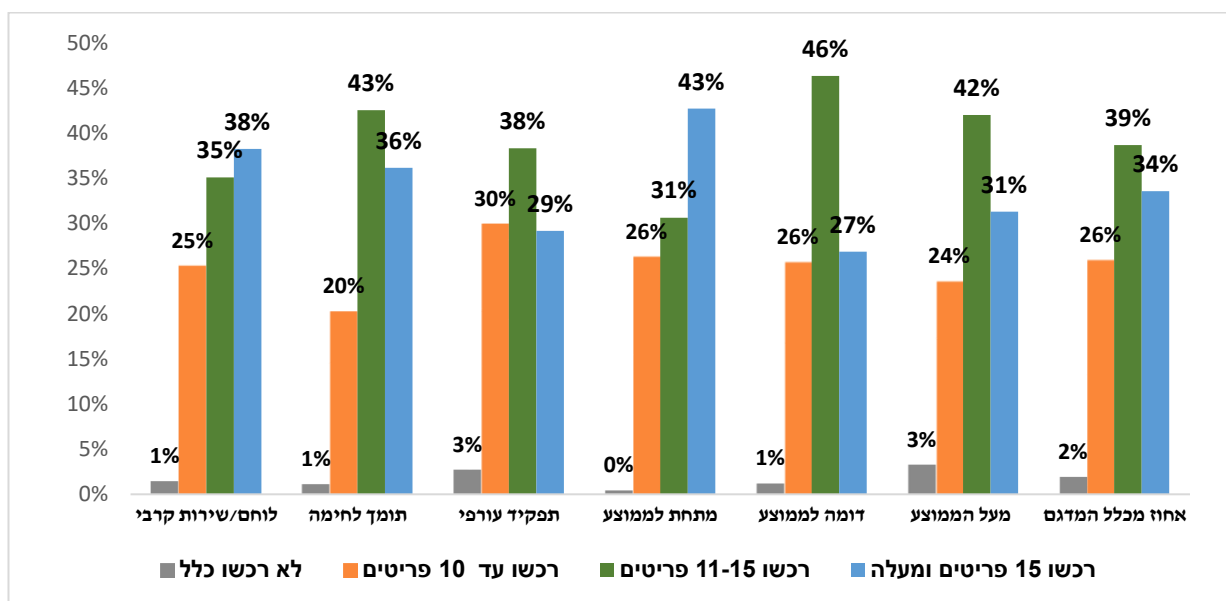
בשלב שני נשאלו לגבי אותם מוצרים: האם מיום גיוסך, אתה או מישהו ממשפחתך רכש עבורך את המוצר לשם שירותך הצבאי?

*מוצרי היגיינה נשית – מוצג בקרב נשים בלבד

- המוצרים העיקריים שנרכשים למרות שהצבא מספק אותם, הינם: גרביים, גופיות קצרות ומגבת רחצה.
- מוצרים שנרכשים למרות שהצבא מספק אותם באופן חלקי (צוינו כמסופקים ע"י הצבא ע"י 25% - 65% מהחיילים): מעיל, מוצרי רחצה, גופיות ארוכות, משחת נעליים, גופיות טרמיות, מכנסי ספורט וחם-צוואר.
- מוצרים שנרכשים והצבא לא מספק (צוינו כמסופקים ע"י הצבא ע"י 25% או פחות מהחיילים): מצעים, נעלי ספורט, כרית, גטקעס, פנס/אולר/מצפן, שמיכת פוך, שמיכת צמר.
- מוצרי היגיינה לנשים נקנים ע"י מרבית החיילות למרות שהצבא מספק.
- ביטנה לשק"ש, מוצרי ניקיון לנשק ונעליים צבאיות נקנית בשיעורי נמוכים (12%-16% מחיילים).

ניתוח רכישת מוצרים

כחלק מניתוח הנתונים נבנה משתנה חדש, שספר כמה פריטים מתוך כלל ה- 22 פריטים שהוצגו, קנו החיילים. מניתוח הממצאים עולה כי הרוב המוחלט של החיילים רוכש לפחות פריט אחד מבין אלו שנבדקו.

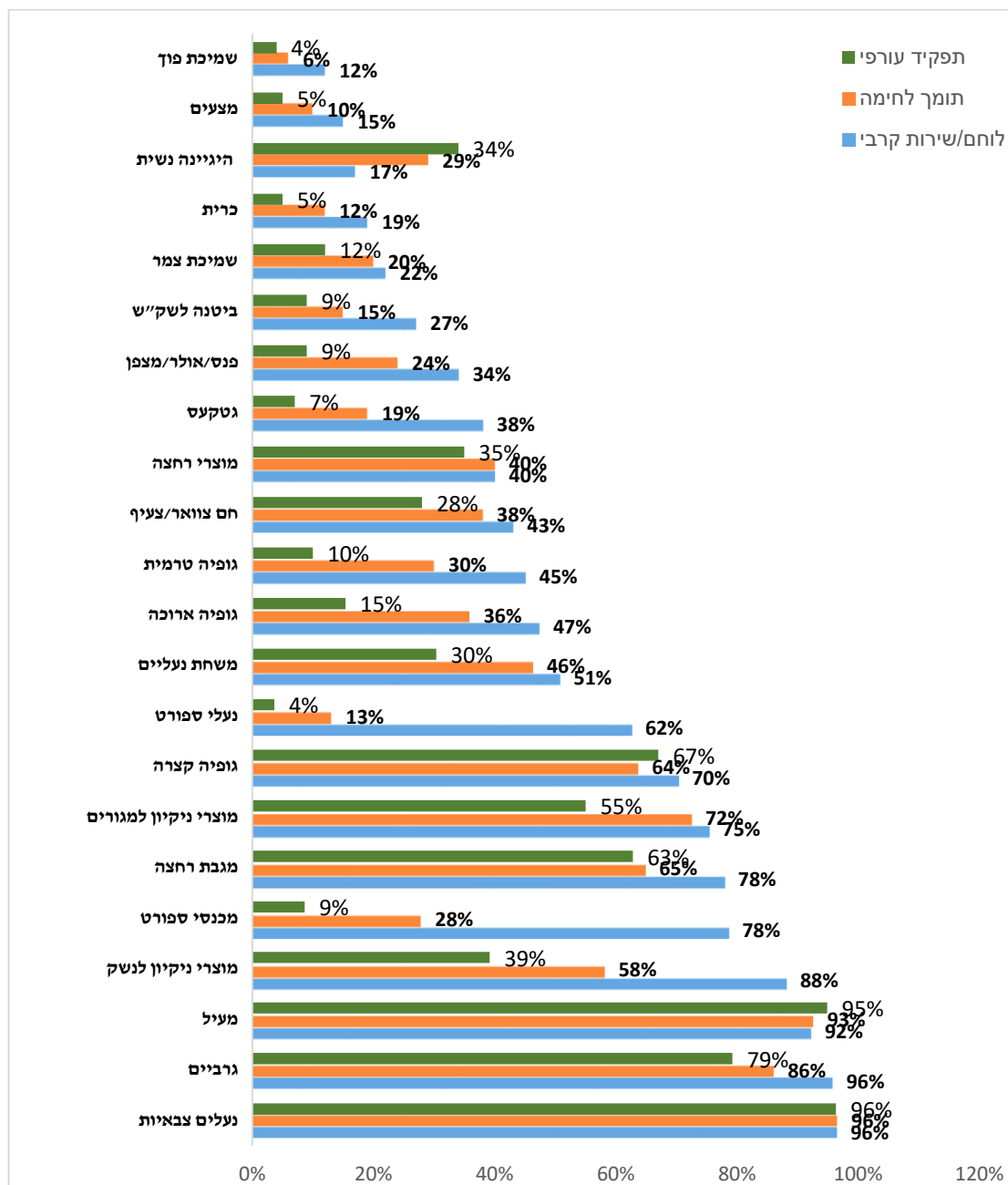
73% מהחיילים רוכשים מעל 10 פריטים.

חיילים בתפקידים קרביים ותומכי לחימה רוכשים יותר פריטים מחיילים בתפקידים עורפיים.

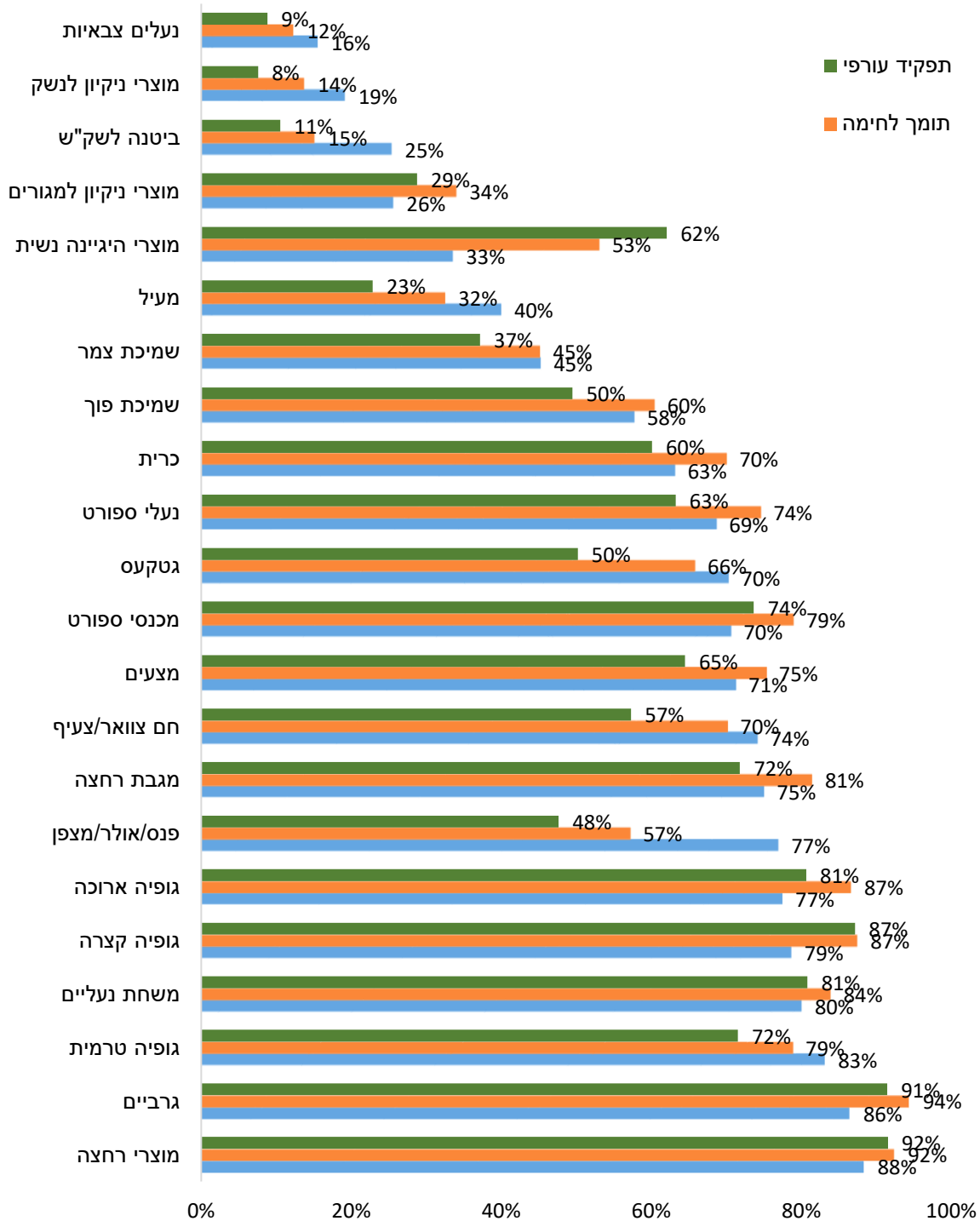
4.2.1. ניתוח לפי איפיון סוג השירות

חיילים קרביים ציינו, יותר מאחרים, ולגבי רוב הפריטים שנבדקו, כי הצבא מספק להם את המוצרים. לעומתם, חיילים תומכי לחימה, ציינו יותר מאחרים כי קנו את המוצרים השונים. לא נמצאו הבדלים בשיעורי קניית פריטים עפ"י הכנסה, למעט שיעורי קניית שמיכות צמר ופוך שנמצא גבוה יותר בקרב בעלי הכנסה נמוכה בהשוואה לבעלי הכנסה גבוהה (50% לעומת 36% ו 59% לעומת 51%).

מוצרים שהצבא סיפק

מוצרים שנרכשו לצורך השירות

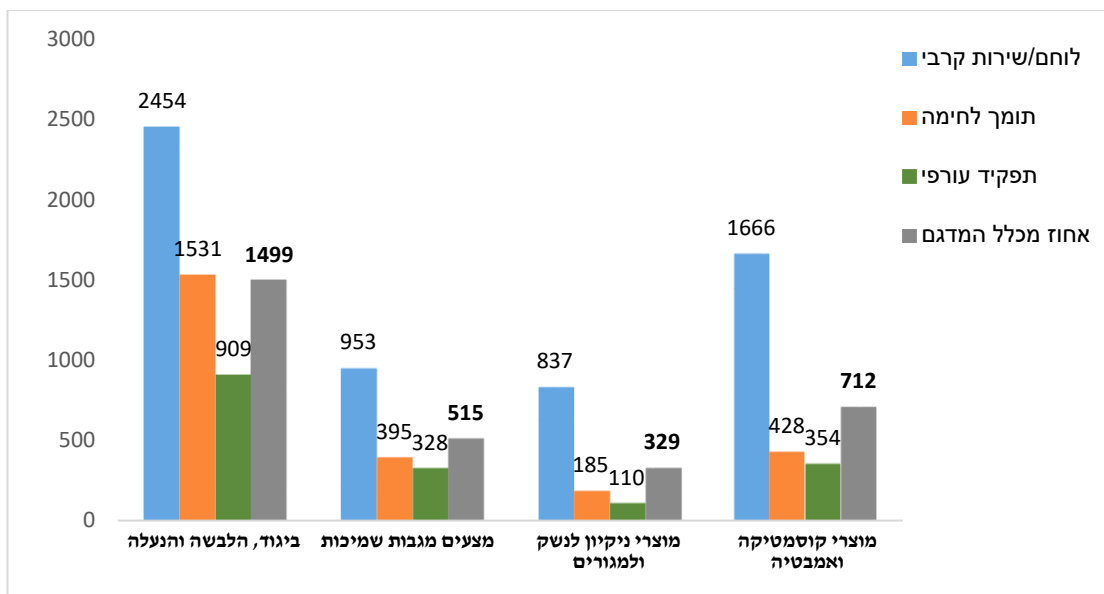

4.3. היקף ההוצאה עבור קטגוריות שונות

המרואיינים נשאלו: "נסה להעריך מה היה היקף ההוצאה עבור כל קבוצת מוצרים?"

ממוצע בש"ח עבור כל קבוצת מוצרים:

עבור ביגוד הלבשה והנעלה מוציאים בממוצע 1,500 ₪

עבור מוצרי קוסמטיקה כ-700 ₪

עבור מגבות ושמיכות 500 ₪

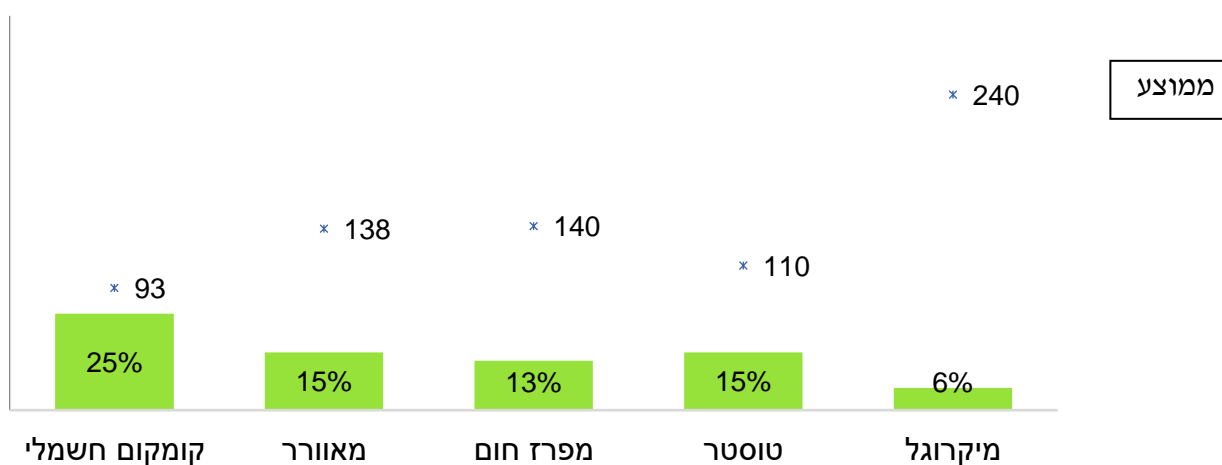
עבור מוצרי ניקיון לנשק ולמגורים 330 ₪

באופן כללי חיילים המשרתים כקרביים מוציאים יותר כסף עבור כל קבוצת מוצרים.

4.4. רכישת מוצרי חשמל והיקף ההוצאה

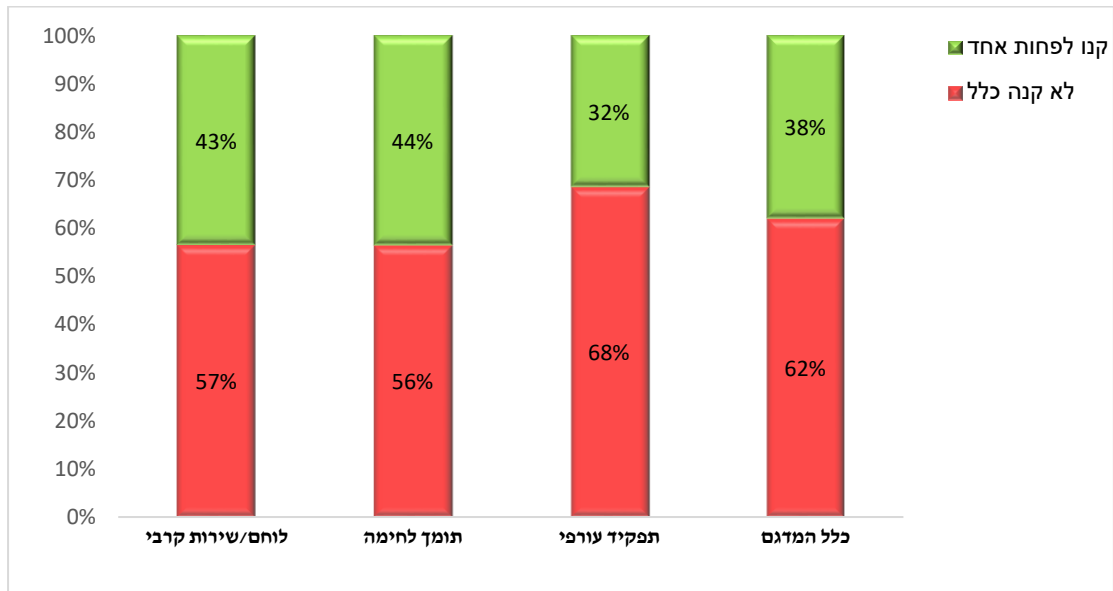
המרוויינים נשאלו: "האם במהלך שירותך הצבאי עד כה, רכשת את אחד מהמוצרים הבאים, לטובת השימוש בצבא? (קומקום חשמלי, מאוורר, מפזר חום/תנור, טוסטר, מיקרוגל)".

שיעורי החיילים שקנו ומחיר ממוצע לכל מוצר

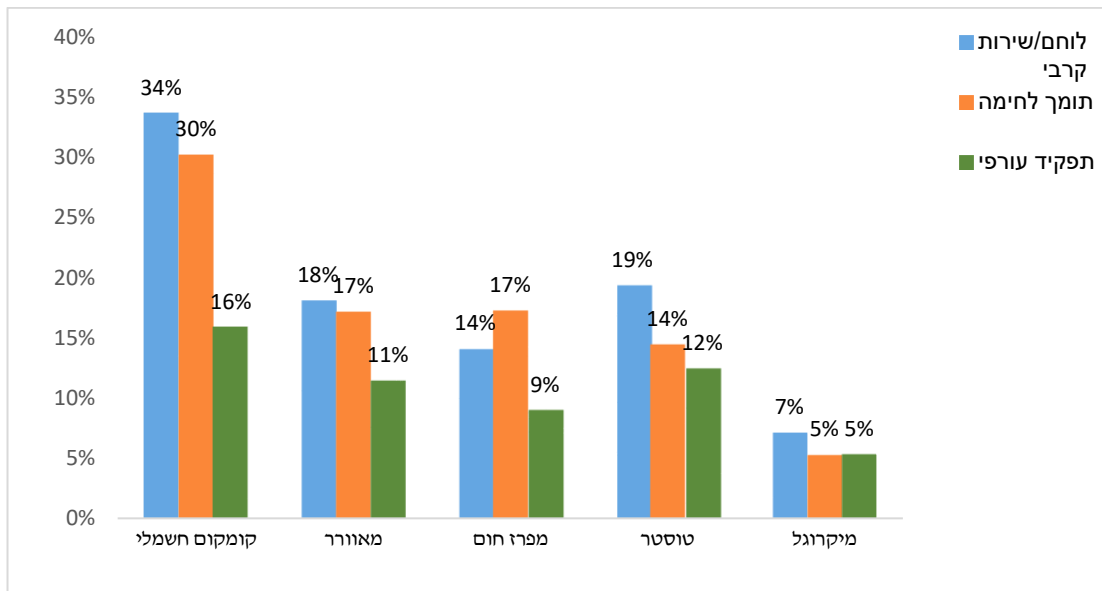
25% קנו קומקום חשמלי במחיר ממוצע של 93 ש"ח.
 מאוורר, מפזר חום וטוסטר קנו בשיעור דומה (13%-15% קנו) במחיר ממוצע של 138 ש"ח,
 140 ש"ח ו-110 ש"ח בהתאמה.
 6% קנו מיקרוגל במחיר ממוצע של 240 ש"ח.

קניה של לפחות מוצר אחד

38% מהחיילים קנו לפחות מוצר אחד מבין המוצרים שנבדקו. חיילים בתפקיד קרבי או תומכי לחימה קנו יותר מחיילים בתפקידי עורף (44% לעומת 32%).

ניתוח לפי אופי השירות

לוחמים ותומכי לחימה קונים יותר מוצרים חשמליים מחיילים המשרתים בתפקידים עורפיים.

44% מהחיילים המשרתים כקרביים או תומכי לחימה קנו לפחות מוצר אחד לעומת 32% מהחיילים המשרתים בתפקידים עורפיים.

אין הבדל במחיר הממוצע המשולם לפי סוג השירות.

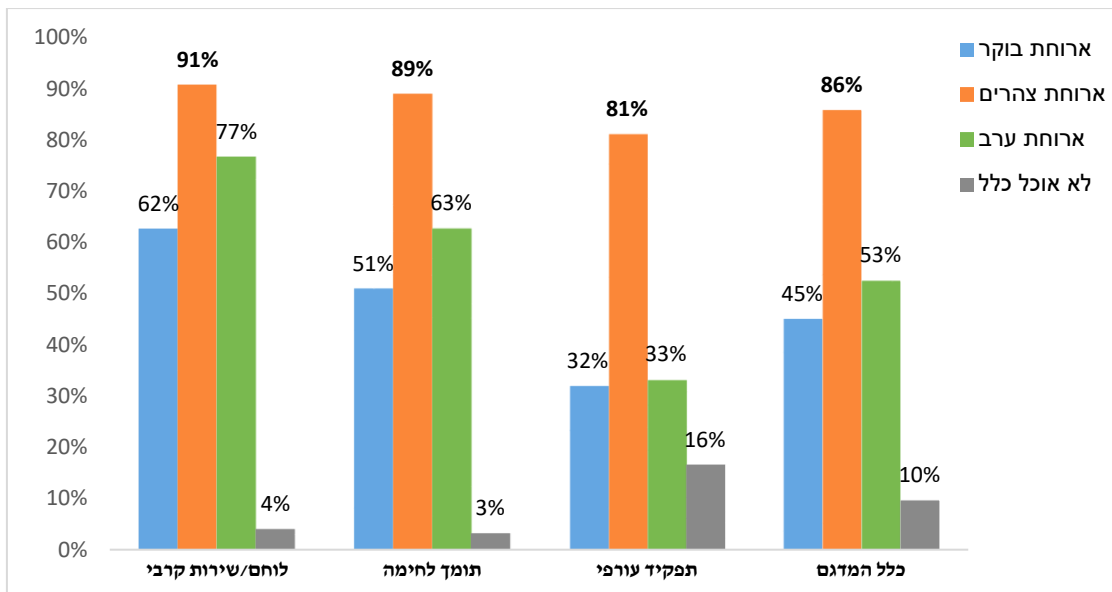
4.5. אוכל

החיילים נשאלו לגבי הרגלי האכילה בצבא.

4.5.1. אילו ארוחות אוכלים בצבא

כלל המרואיינים נשאלו: "האם אוכלים בצבא ואילו ארוחות אוכלים?"

ארוחות בצבא

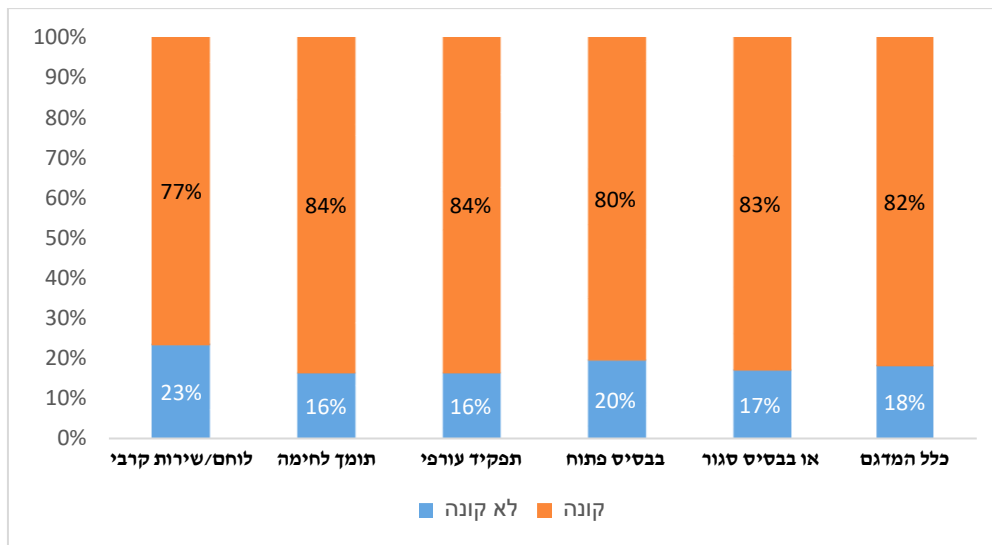

- 90% מהחיילים אוכלים ארוחה כלשהי בצבא, כאשר הארוחה העיקרית אותה אוכלים היא ארוחת צהרים, אותה אוכלים מרבית החיילים (86%).
- כמחצית מהחיילים אוכלים ארוחות בוקר או ארוחת ערב.
- חיילים קרביים ותומכי לחימה אוכלים יותר בצבא באופן כללי (96%-97% אוכלים ארוחה כלשהי) וכן אוכלים יותר ארוחות בוקר בצבא מאשר חיילים בתפקידים עורפים (ככל הנראה נובע משירות בסיס פתוח או סגור).

4.5.2 הרגלי קניית ארוחות

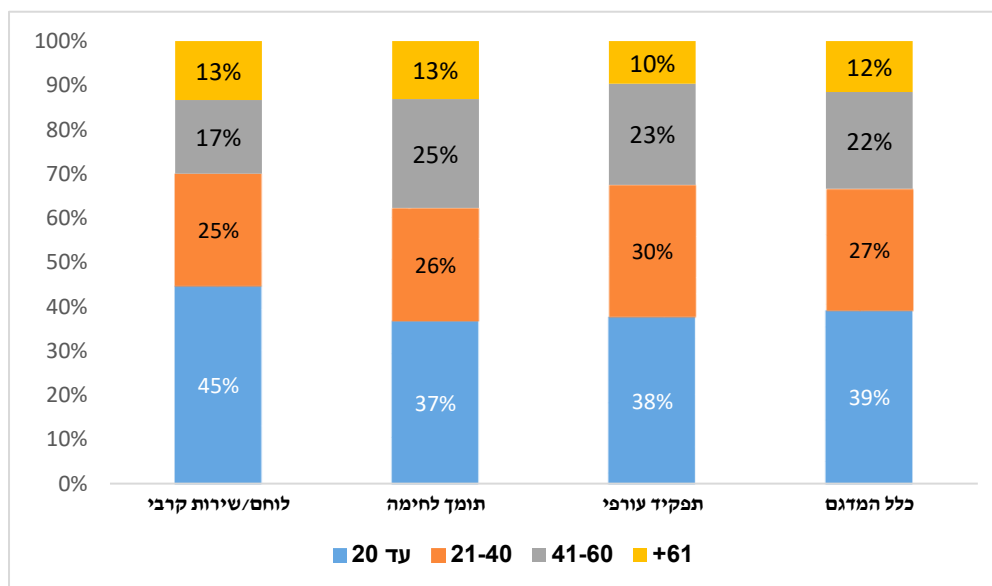
כלל המרואיינים נשאלו: "האם במהלך היום, כשאתה בצבא, אתה קונה מוצרי מזון, או ארוחות, במקום או בנוסף לאלו שיש בצבא (אם כן) כמה כסף אתה מוציא בממוצע ביום על אוכל/ארוחות?"

קניית מזון

מרבית החיילים קונים מוצרי מזון או ארוחות במקום או בנוסף למה שיש בצבא. חיילים המשרתים בשירות קרבי קונים מעט פחות מאחרים (77% לעומת 84% בקרב תומכי לחימה והמשרתים בתפקיד עורפי).

כמה כסף מוצאים בממוצע ביום על ארוחות

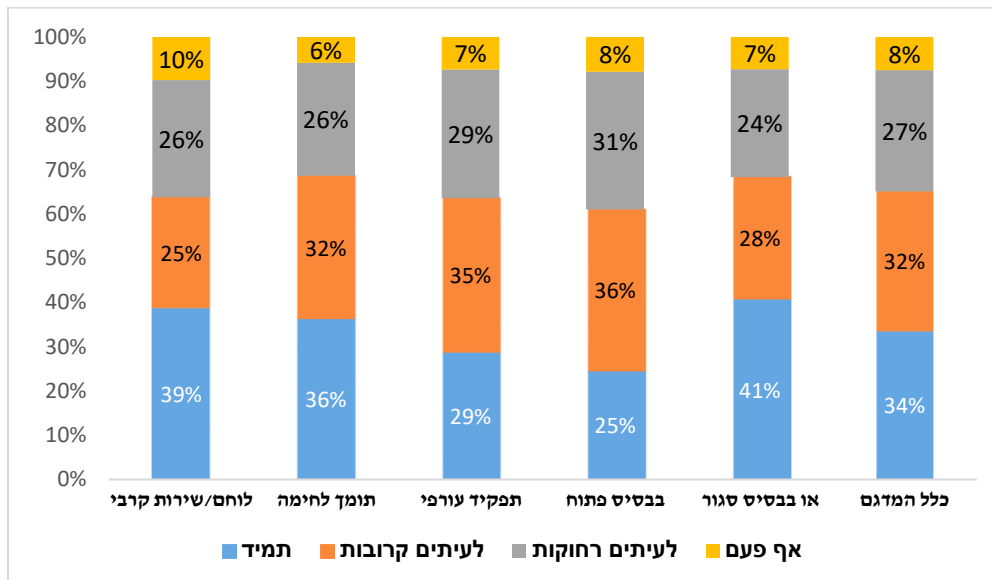

בממוצע מוציאים החיילים 37 ש"ח ביום על ארוחות, ללא הבדל באופי השירות.

4.5.3 מוצרי מזון או ארוחות מהבית

כלל המרואיינים נשאלו: "האם אתה נוהג להביא מהבית מוצרי מזון או ארוחות לצבא?"

הבאת מוצרי מזון או ארוחות מהבית

כשני-שלישים מהחיילים מביאים מוצרי מזון או ארוחות לצבא תמיד או לעיתים קרובות, כאשר בניתוח זה אין הבדל משמעותי בין החיילים השונים.

עם זאת, ההבדל קיים בתדירות, כאשר חיילים המשרתים בבסיס סגור מביאים מוצרי מזון בתדירות גבוהה יותר מאשר חיילים המשרתים בבסיס פתוח (41% מהמשרתים בבסיס סגור מביאים תמיד לעומת 25% מהחיילים המשרתים בבסיס פתוח).

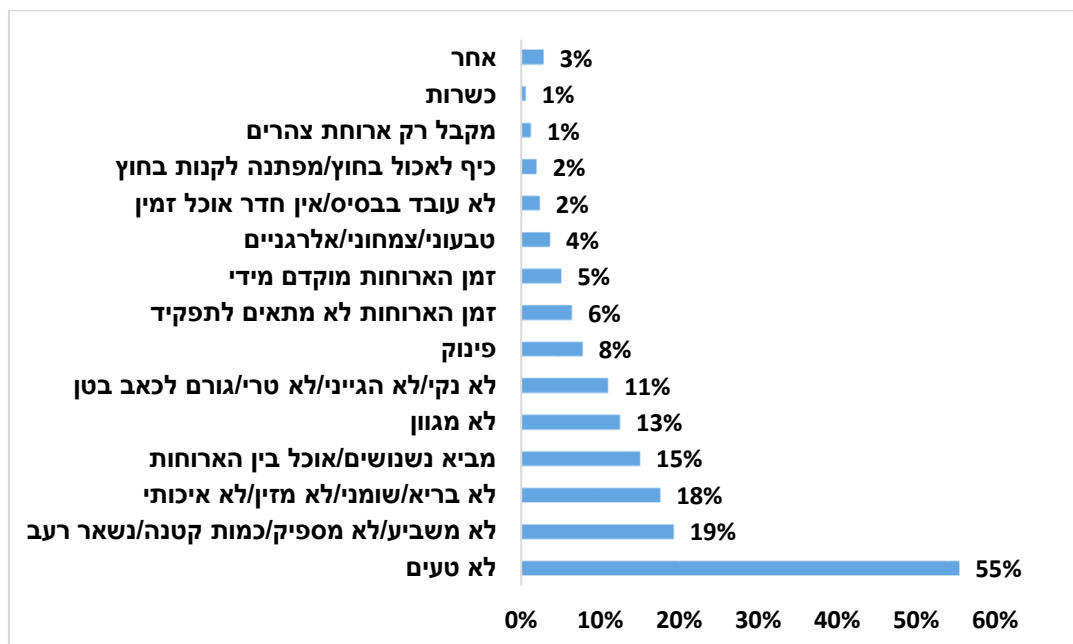
הבדל דומה קיים בין חיילים המשרתים בתפקידים עורפיים לבין חיילים המשרתים בתפקידים קרביים או תומכי לחימה (29% מהמשרתים בתפקידי עורף מביאים תמיד לעומת 36%-39% מהמשרתים בתפקיד קרבי או תומכי לחימה).

4.5.4 סיבות לקניית מוצרי מזון או ארוחות מהבית

מרוויינים שקונים אוכל או מביאים אוכל מהבית נשאלו: "מדוע אתה קונה מוצרי מזון, או ארוחות, או מביא אוכל מהבית, במקום או בנוסף לאלו שיש בצבא?"

סיבות לקניית אוכל או ארוחות במקום מה שהצבא מספק

(בקרב חיילים שקונים או מביאים אוכל מהבית)

הסיבה העיקרית לקניה או הבאת אוכל במקום האוכל המסופק בצבא היא טעם- האוכל המסופק בצבא נתפס כ"לא טעים" ע"י 55% מהחיילים. סיבה זו צויינה כעיקרית ללא הבדל לפי אופי השירות או סוג בסיס. זאת נוסף, על 19% שהשיבו כי האוכל אינו משביע או אינו מספיק.

חיילים המשרתים בשירות קרבי ציינו, יותר מאחרים, כי האוכל בצבא לא משביע (29% לעומת 19% בכלל המדגם), כמו כן ציינו יותר כי הם מביאים נשנושים או אוכל בין הארוחות (26% לעומת 15% בכלל המדגם).

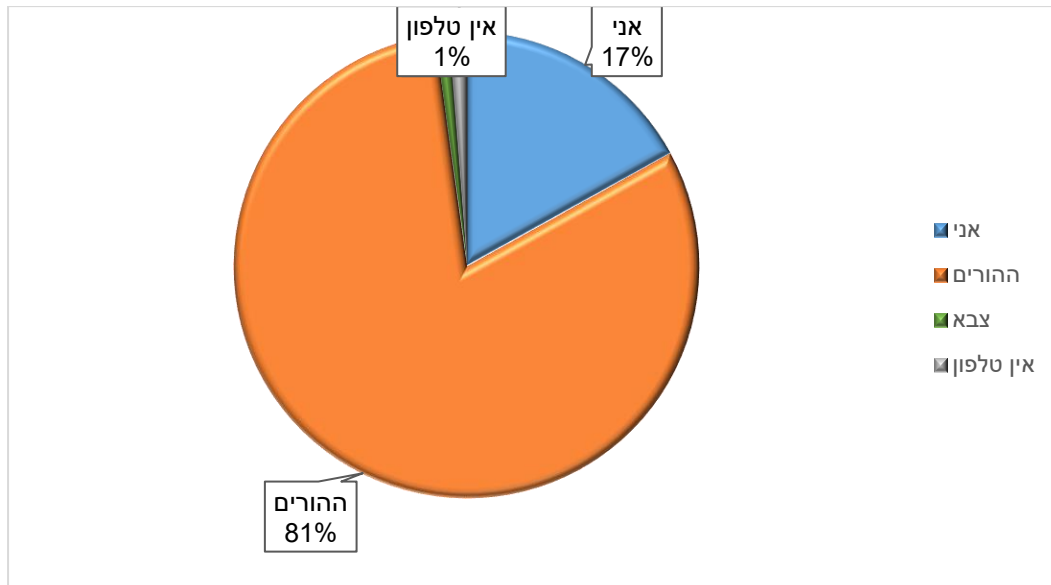
תומכי לחימה ציינו יותר כי האוכל לא מגוון (19% לעומת 13%).

4.6 חבילת תקשורת

המרואיינים נשאלו: "מי משלם עבור חבילת תקשורת לטלפון הנייד שלך? ומה העלות החודשית עבור חבילת הסלולר?"

חבילת סלולר

אצל מרבית החיילים (81%) ההורים משלמים עבור חבילת הסלולר, ללא הבדל בסוג השירות.

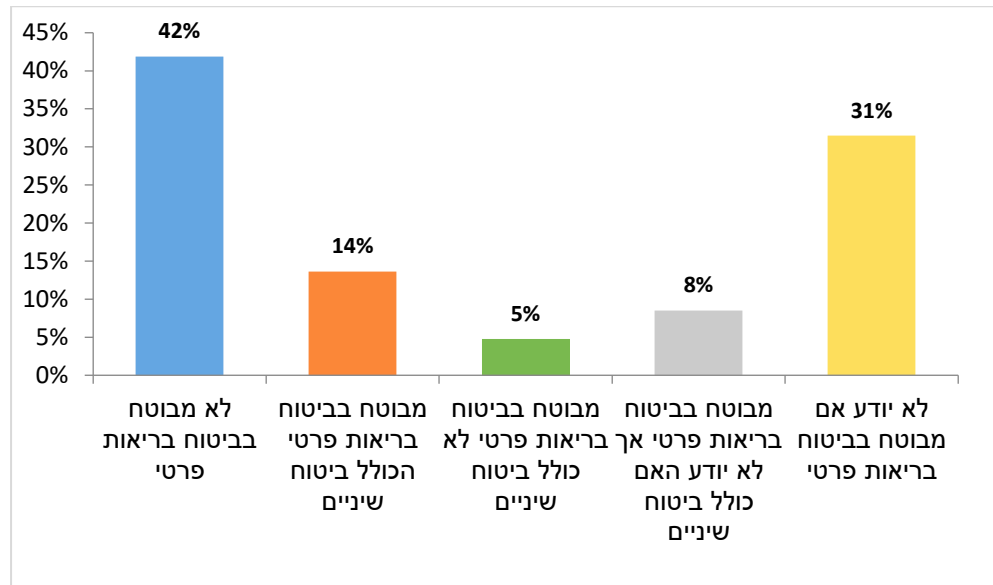
17% מהחיילים מממנים בעצמם את חבילת הסלולר.

העלות הממוצעת עבור חבילת הסלולר היא 63 ש"ח.

4.7 ביטוח בריאות

המרואיינים נשאלו: "האם אתה מבוטח בביטוח בריאות פרטי? (אם כן) האם הביטוח כולל ביטוח שיניים?"

ביטוח בריאות

27% מהחיילים מבוטחים בביטוח בריאות פרטי, אצל מחציתם כולל ביטוח שיניים.
 42% מהחיילים לא מבוטחים בביטוח בריאות פרטי, 31% לא יודעים האם מבוטחים.
 אין הבדל בשיעור המבוטחים לפי סוג השירות.
 העלות הממוצעת החודשית עבור ביטוח הינו 94 ₪.

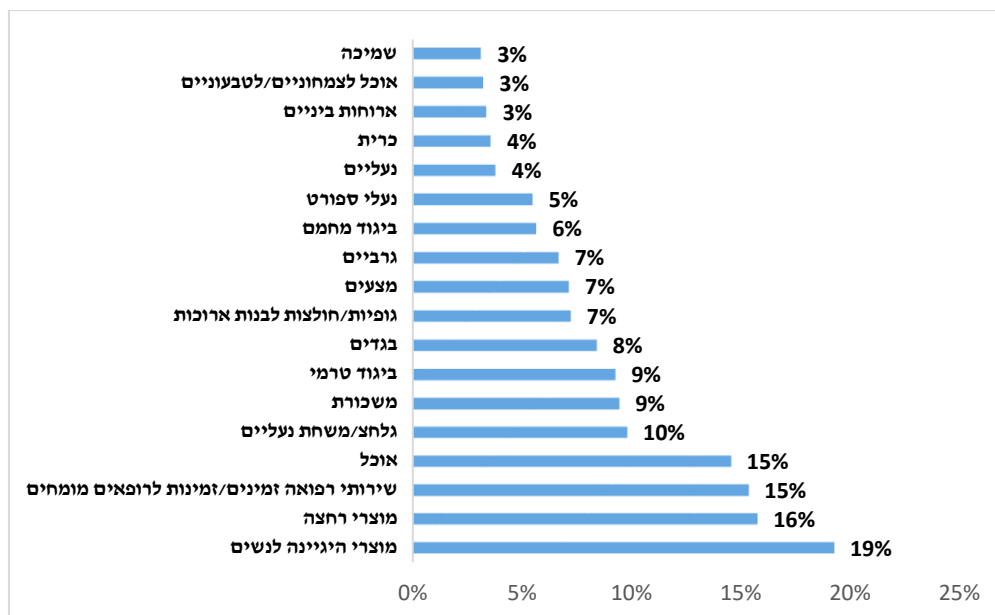
מימוש ביטוח בריאות

חיילים שיש להם ביטוח בריאות פרטי, נשאלו "האם מימשת את ביטוח הבריאות הפרטי בשנה האחרונה (אם כן) כמה פעמים?".
 21% מהחיילים שיש להם ביטוח בריאות פרטי מימשו את הביטוח (6% מכלל החיילים).
 49% לא מימשו ו-30% לא יודעים.
 שליש מהחיילים שמימשו את הביטוח עשו זאת פעם אחת, 37% פעמיים והשאר 3 ויותר.

4.8 מוצרים ושירותים שעל הצבא לספק

החיילים נשאלו: "באופן כללי, האם לדעתך יש מוצרים או שירותים שעל הצבא לספק לחיילים אך הוא כלל לא מספק או אינו מספק במידה נדרשת? אם כן, ציין אילו מוצרים או שירותים הצבא לא מספק כלל או במידה מספקת".

כלל המדגם

*בגרף הוצגו המוצרים העיקריים שצוינו.

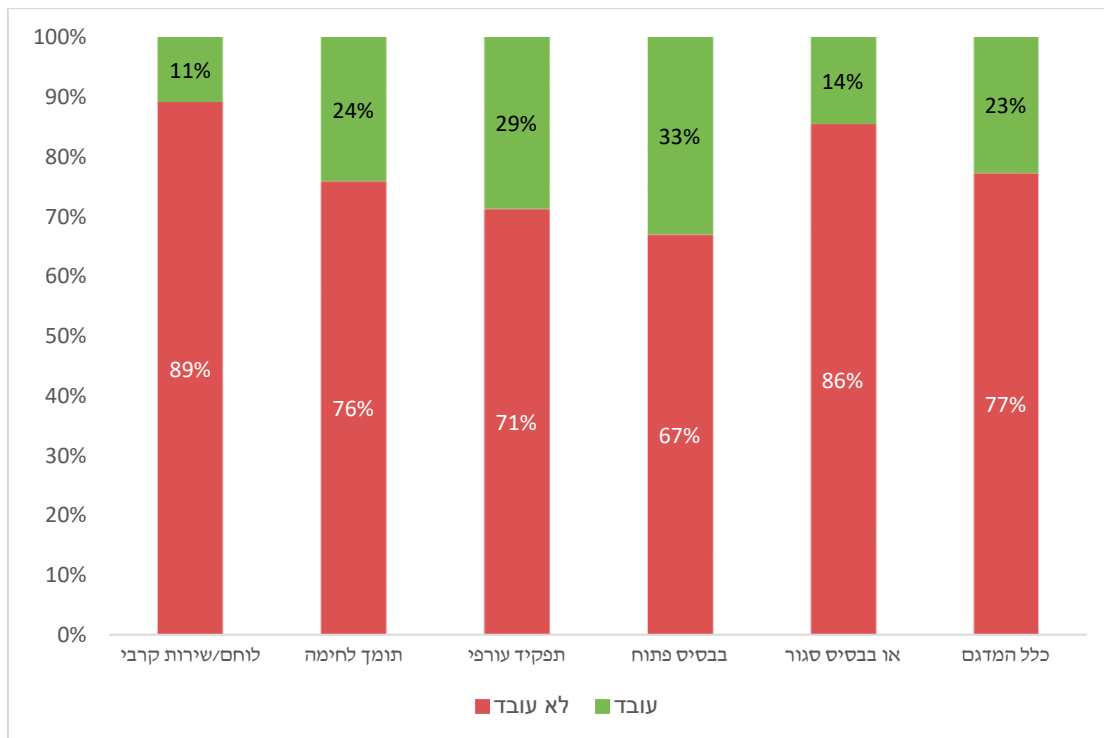
המוצרים שצוינו במקום הראשון ע"י 28% מהחיילים קשורים לביגוד והנעלה ובהם: ביגוד טרמי, בגדי ספורט, נעליים, גרביים, גופיות ארוכות ועוד. במקום השני צוינו מוצרי טואלטיקה ע"י 24% מהחיילים ובהם: מוצרי היגיינה לנשים, מוצרי רחצה, נייר טואלט, מגבונים ועוד. במקום השלישי צוינו מוצרי מזון ע"י 18% מהחיילים: אוכל בריא, אוכל לצמחוניים, אלרגניים ואוכל לטבעונים וכן ארוחות ביניים. בנוסף צוינו בשיעורי משמעותיים: שירותי רפואה – 15% מהחיילים, גלח"צ לנעליים 10% מהחיילים ומשכורת גבוהה יותר 9% מהחיילים.

חיילים בשירות קרבי ציינו את הפריטים הבאים בשיעור גבוה יותר באופן מובהק בהשוואה לחיילים בשירות עורפי או תומכי לחימה: מוצרי רחצה, גלח"צ, ביגוד טרמי/מחמם.

4.9 עבודה בשכר

כלל המרואיינים נשאלו: "האם אתה עובד בשכר מעבר לשירותך כחייל (אם כן) כמה שעות בשבוע אתה עובד?"

עבודה בשכר

כמעט רבע מהחיילים שרואיינו (23%) ציינו כי הם עובדים בשכר מעבר לשירותם הצבאי.

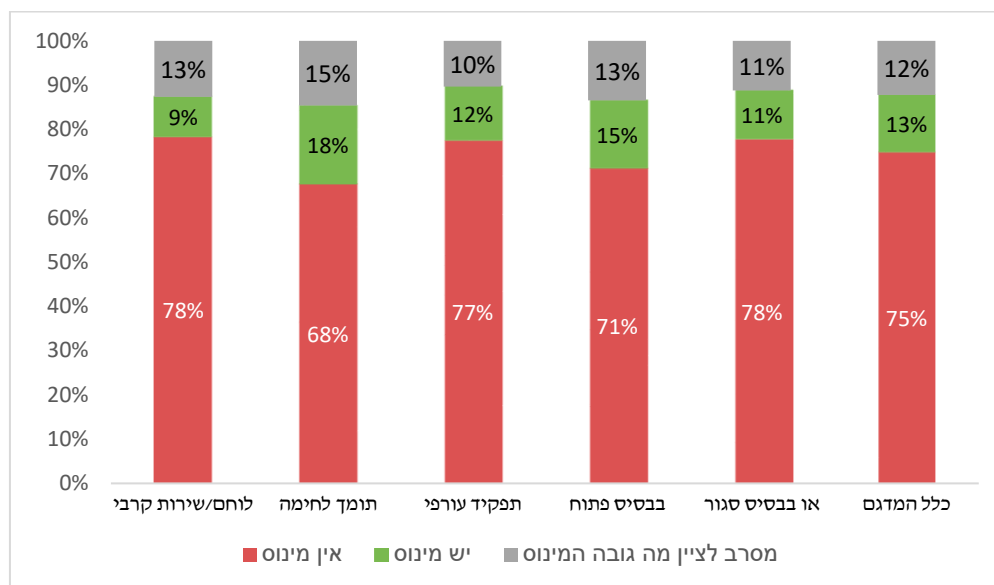
שיעור זה גבוה יותר (29%) בקרב בתפקידי עורף, ובקרב חיילים המשרתים בבסיסים פתוחים (33%).

בממוצע חיילים עובדים כ- 18 שעות בשבוע.

4.10 משיכת יתר בחשבון הבנק

כלל המרואיינים נשאלו: "האם בדרך כלל יש לך מינוס/משיכת יתר בחשבון הבנק? אם כן, בממוצע מה גובה המינוס?"

שיעור בעלי משיכת יתר בחשבון הבנק

רבע מהחיילים שרואיינו ציינו כי יש בחשבונם משיכת יתר. שיעור זה גבוה יותר בקרב חיילים תומכי לחימה (32%).

משיכת היתר הממוצעת הינה 2,284 ₪, בקרב חיילים תומכי לחימה שיעור זה עומד על 3,100 ₪.

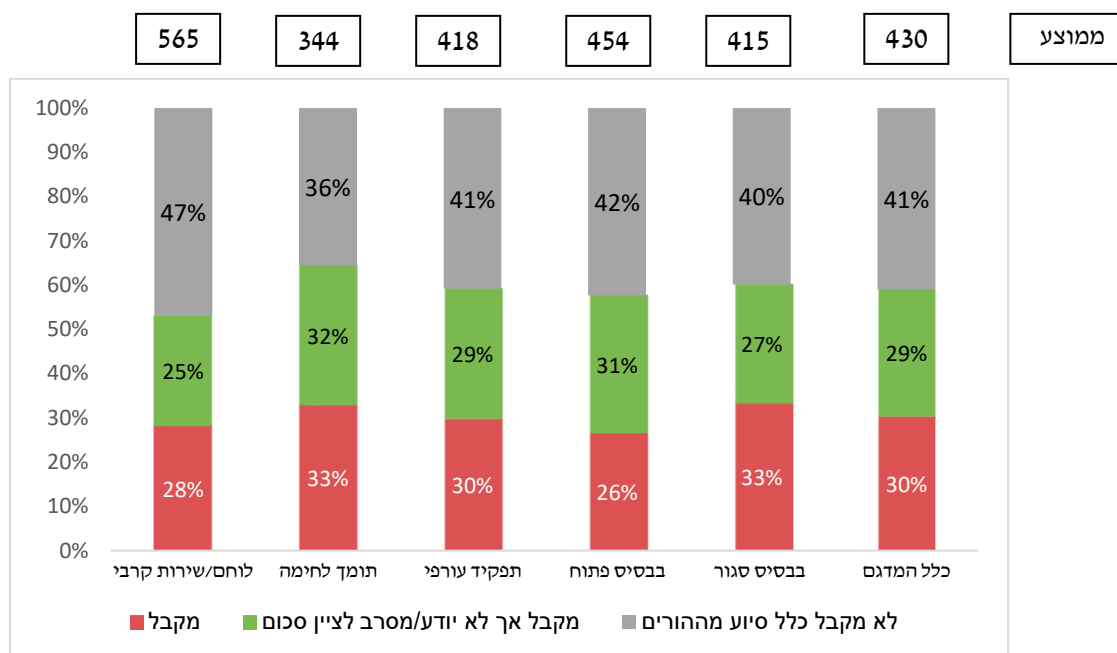
הוצאה לפועל – המרואיינים נשאלו האם יש נגדם תהליכי הוצאה לפועל. 1% מהחיילים ציינו כי יש נגדם תהליך כזה.

4.11 סיוע כספי

4.11.1 סיוע כספי מההורים

כלל המרואיינים נשאלו: "האם אתה מקבל סיוע כספי/דמי כיס מהורידך? (אם כן) מה גובה הסיוע הכספי בחודש שאתה מקבל מהורידך?"

שיעור בעלי משיכת יתר בחשבון הבנק

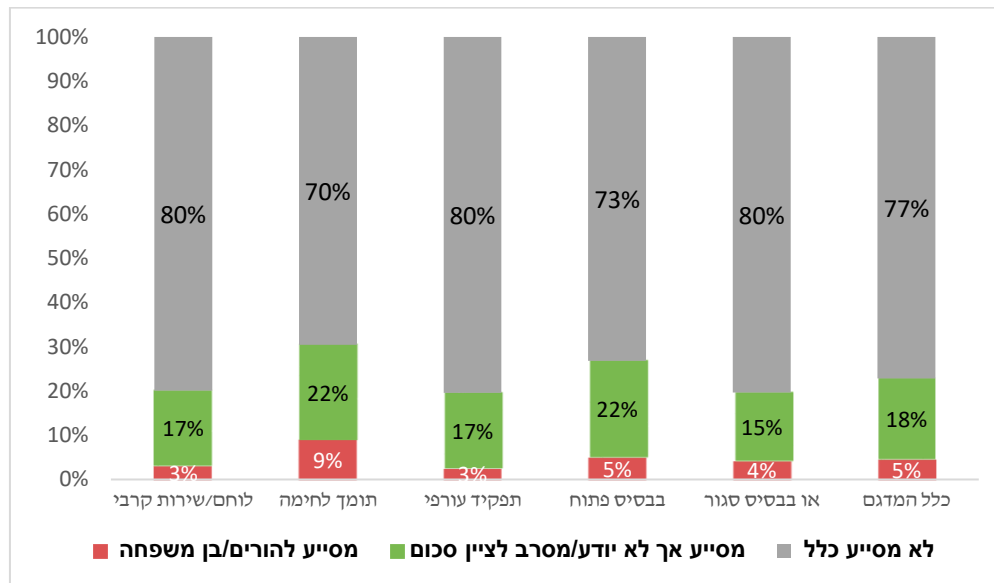
כ 60% מהחיילים מקבלים סיוע כספי מההורים.

חיילים המשרתים כתומכי לחימה מקבלים מעט יותר מחיילים קרביים (65% לעומת 53%).

שיעור הסיוע מההורים הינו 430 ש"ח בחודש במוצע.

4.11.2 סיוע כספי להורים

כלל המרואיינים נשאלו: " אם אתה מסייע כלכלית להוריך או לבן משפחה אחר?"

23% מהחיילים ציינו כי הם מסייעים להורים או לבן משפחה.

שיעור זה גבוה יותר בקרב תומכי לחימה וחיילים המשרתים בבסיסים פתוחים.

מרבית החיילים שציינו כי הם מסייעים להורים לא ציינו סכום כספי, מבין המציינים, הממוצע הינו סיוע של 929 ₪ בחודש.

4.11.3 סיוע כספי מעמותות

כלל המרואיינים נשאלו: "האם אתה מקבל סיוע כספי ממקור אחר כגון עמותה או ארגון כלשהו? (אם כן) מהיכן אתה מקבל סיוע?"

96% מהחיילים שרואיינו ציינו כי לא מקבלים סיוע כלשהו.

מבין המציינים כי מקבלים סיוע, שני שליש ציינו כי הסיוע הינו פעם בחודש, השאר ציינו כי הסיוע הינו חד פעמי או שלא ידעו לציין תדירות.

4.12 נספח 1

שאלון

אנו עורכים סקר בקרב חיילים לגבי הוצאות שונות שיש לחיילים בזמן השרות הצבאי, אודה לך על מענה על השאלון:

פרטים אישיים

מין (לסימון)-

1. זכר
2. נקבה

(סינון) האם אתה חייל בשירות סדיר?

1. כן
2. לא - הפסק

מצב משפחתי

1. רווק
2. נשוי - הפסק לראיין
1. מה גילך?

1. _____

2. באיזה אזור בארץ אתה גר?

1. מרכז
2. תל-אביב
3. דרום
4. ירושלים
5. חיפה
6. צפון
7. יהודה ושומרון

3. האם אתה משרת:

1. בבסיס פתוח
2. או בבסיס סגור

4. האם אתה משרת כ:

1. לוחם/שירות קרבי
2. תומך לחימה
3. תפקיד עורפי

5. באיזה שלב אתה נמצא בשירות הצבאי?

1. טירונות
2. קורס
3. שירות סדיר

6. מה דרגתך?

1. טוראי
2. רב טוראי/רב"ט
3. סמל
4. סמל ראשון
5. קצין

כעת אשאל אותך לגבי מוצרים שונים שאתה או מישהו ממשפחתך קנו או קונים עבורך בזמן השירות הצבאי, ומשמשים אותך לצורך השירות הצבאי. שים לב, מדובר במגוון מוצרים, חלקם קונים פעם אחת וחלקם קונים בתדירות גבוהה.

המוצר	האם הצבא סיפק לך מוצר זה (גם אם אינך משתמש במוצר וסופק לך ע"י הצבא)?	האם מיום גיוסך, אתה או מישהו ממשפחתך רכש עבורך את המוצר לשם שירותך הצבאי?
	1. כן 2. לא	1. כן 2. לא
ביגוד, הלבשה והנעלה		
נעלי ספורט	.7	.8
נעלים צבאיות	.9	10
מכנסי ספורט	.11	12
מעיל	.13	14
גופיה טרמית	.15	16
גטקעס	.17	18
גרביים	.19	20
גופיה קצרה	.21	22
גופיה ארוכה	.23	24
חם צוואר/צעף	.25	26
מצעים מגבות שמיכות		
מגבת רחצה	.27	28
כרית	.29	30
מצעים	.31	32
שמיכת צמר	.33	34
שמיכת פוך	.35	36
ביטנה לשק"ש	.37	38
מוצרי ניקיון הנשק וניקיון המגורים		
מוצרי ניקיון לנשק	.39	40
מוצרי ניקיון למגורים	.41	42
מוצרים שונים		
פנס/אולר/מצפן (התייחס לאחד או יותר מהמוצרים שקנית)	.43	44
משחת נעליים	.45	46
מוצרי קוסמטיקה ואמבטיה		
מוצרי רחצה	.47	48
מוצרי היגיינה נשית	.49	50

נסה להעריך מה היה היקף ההוצאה עבור כל קבוצת מוצרים?

51. (רק מי שקנה לפחות מוצר אחד בקטגוריה) ביגוד, הלבשה והנעלה _____
52. (רק מי שקנה לפחות מוצר אחד בקטגוריה) מצעים מגבות שמיכות _____
53. (רק מי שקנה לפחות מוצר אחד בקטגוריה) מוצרי ניקיון לנשק ולמגורים _____
54. (רק מי שקנה לפחות מוצר אחד בקטגוריה) מוצרי קוסמטיקה ואמבטיה _____

55. האם במהלך שירותך הצבאי עד כה, רכשת את אחד מהמוצרים הבאים, לטובת השימוש בצבא? (אפשרי יותר מתשובה אחת)

1. קומקום חשמלי
2. מאורר
3. מפזר חום/תנור חמום
4. טוסטר
5. מיקרוגל
6. לא קנה אף אחד מהם

(אם קנה אחד או יותר מהמוצרים בשאלה הקודמת) לגבי כל מוצר שקנית אנא ציין מה היתה עלותו.

56. קומקום חשמלי _____
57. מאורר _____
58. מפזר חום/תנור חימום _____
59. טוסטר _____
60. מיקרוגל _____

61. האם אתה אוכל בצבא? (אפשרי יותר תשובה אחת, גם אם לא אוכל כל יום אנא ציין איזו ארוחות את האוכל בצבא)

1. ארוחת בוקר
2. ארוחת צהרים
3. ארוחת ערב
4. לא אוכל כלל בצבא

62. האם במהלך היום, כשאתה בצבא, אתה קונה מוצרי מזון, או ארוחות, במקום או בנוסף לאלו שיש בצבא (אם כן) כמה כסף אתה מוציא בממוצע ביום על אוכל/ארוחות? (הכוונה

לאוכל ולא לנשנושים או חטיפים) גם אם אתה קונה בתדירות נמוכה נסה להעריך

1. לא קונה כלל אוכל או ארוחות במקום או בנוסף לאלו שיש בצבא
2. ש"ח _____

63. לא יודע לציין סכום

האם אתה נוהג להביא מהבית מוצרי מזון או ארוחות לצבא?

1. תמיד
2. לעיתים קרובות
3. לעיתים רחוקות
4. אף פעם

64. (אם קונה אוכל) מדוע אתה קונה מוצרי מזון, או ארוחות, או מביא אוכל מהבית, במקום או בנוסף לאלו שיש בצבא

1. _____

ולנושא אחר

65. מי משלם עבור חבילת תקשורת לטלפון הנייד שלך?

1. אני
2. ההורים
3. צבא
4. אין טלפון נייד/מסרב

66. מה העלות החודשית עבור חבילת הסלולר? _____ (999 לא יודע)

67. האם אתה מבוטח בביטוח בריאות פרטי? (אם כן) האם הביטוח כולל ביטוח שיניים?

1. לא מבוטח בביטוח בריאות פרטי
2. מבוטח בביטוח בריאות פרטי הכולל ביטוח בריאות שיניים
3. מבוטח בביטוח בריאות פרטי לא כולל ביטוח בריאות שיניים
4. מבוטח בביטוח בריאות פרטי אך לא יודע האם כולל ביטוח בריאות שיניים
5. לא יודע אם מבוטח בביטוח בריאות פרטי

68. (ענו תשובות 2, 3, 4) מה העלות החודשית עבור ביטוח זה? _____ (999 לא יודע)

69. (יש ביטוח בריאות פרטי ענו 2-4 בשאלה _____) האם מימשת את ביטוח הבריאות הפרטי

בשנה האחרונה (אם כן) כמה פעמים?

1. לא מימשתי כלל
2. מימשתי _____ פעמים
3. לא זוכר/לא יודע

70. באופן כללי, האם לדעתך יש מוצרים או שירותים שעל הצבא לספק לחיילים אך הוא כלל

לא מספק או אינו מספק במידה נדרשת? אם כן, ציין אילו מוצרים או שירותים הצבא לא

מספק כלל או במידה מספקת

1. אין מוצרים או שירותים שהצבא לא מספק לחיילים
2. אחר פרט _____

מספר שאלות לגביך:

71. האם אתה עובד בשכר מעבר לשירותך כחייל (אם כן) כמה שעות בשבוע אתה עובד?

1. לא עובד כלל
2. עובד _____ שעות בשבוע

72. האם בדרך כלל יש לך מינוס/משיכת יתר בחשבון הבנק? אם כן, בממוצע מה גובה המינוס?

1. אין מינוס
2. _____
3. יש אך מסרב לציין מה גובה המינוס

73. האם יש נגדך הליכי הוצאה לפועל?

1. כן
2. לא
3. מסרב

74. האם אתה מקבל סיוע כספי/דמי כיס מהוריד? (אם כן) מה גובה הסיוע הכספי בחודש

שאתה מקבל מהוריד? :

1. מקבל _____ בחודש
2. מקבל אך לא יודע/מסרב לציין כמה
3. לא מקבל כלל סיוע מההורים

75. האם אתה מקבל סיוע כספי ממקור אחר כגון עמותה או אירגון כלשהו? (אם כן) מהיכן אתה

מקבל סיוע?

1. מקבל סיוע מ_____
2. מקבל אך לא יודע לציין שם הגורם
3. לא מקבל כלל סיוע ממקור אחר

76. (ענה תשובות 1 2 בשאלה קודמת) מה גובה הסיוע שאתה מקבל ?

1. _____
2. 999 מסרב

77. (ענה תשובות 1 2 בשאלה 77) באיזו תדירות אתה מקבל את הסיוע מ_____

1. פעם בחודש
2. פעם בשנה
3. סיוע חד פעמי
4. אחר
5. לא יודע

78. (ציין תשובה 3 בשאלה 77- כולם) האם אתה מסייע כלכלית להוריך או לבן משפחה אחר?

1. מסייע להורים/בן משפחה ב _____ ש"ח בחודש
2. מסייע אך לא יודע/מסרב לציין סכום
3. לא מסייע כלל להורים או בן משפחה

79. באיזו תדירות אתה יוצא הביתה מהבסיס בו אתה משרת?

1. יוצא כל יום/עושה יומיות
2. יוצא כל סופ"ש
3. יוצא פעם בשבועיים/ כל שבת שניה
4. יוצא פעם בחודש
5. משרת שבוע כן שבוע לא
6. אחר

80. כיצד אתה מגיע לבסיס או לנקודת האיסוף לבסיס?

1. בתחבורה ציבורית
2. הסעת הורים
3. ברכב של ההורים
4. ברכב בבעלותי
5. אחר

ומספר שאלות לגבי משפחתך :

81. האם הוריך :

1. נשואים
2. גרושים
3. חד-הורי
4. אבי אלמן
5. אמי אלמנה

82. ההכנסה החודשית הממוצעת למשפחה הינה ..... האם ההכנסה במשפחתך :

1. הרבה מעל הממוצע
2. מעל המוצע
3. ממוצע
4. מתחת לממוצע
5. הרבה מתחת לממוצע
6. מסרב

83. (אם ענה תשובה 4 בשאלה 83 דלג) האם אמך :

1. עובדת במשרה מלאה
2. עובדת במשרה חלקית
3. לא עובדת
4. פנסיונרית

84. (אם ענה תשובה 5 בשאלה 83 דלג) האם אביך :

1. עובד במשרה מלאה
2. עובד במשרה חלקית
3. לא עובד
4. פנסיונר

85. כמה נפשות מתגוררות בבית כולל אותך?

86. האם יש לך אח או אחות המשרתים גם בשירות סדיר?

1. כן
2. לא

תודה על שיתוף הפעולה